

Heikki Hongisto

Tekniikan museota rakentamassa III

Museomuisteluidensa kolmannessa osassa diplomi-insinööri Heikki Hongisto kuvaa Tekniikan museon tapahtumia vuosina 1973—1976. Huolimatta rahoitusvaikeuksista museo kehittyi ja kasvoi ja niinpä vuonna 1976 saatettiin viettää museon juhlallisia vihkiäisiä.

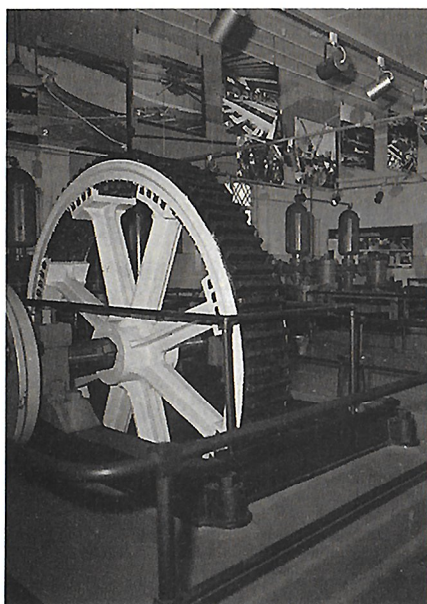
Kuva myllyosastosta.

Vuoden vaihteessa 1972/73 Risto Järnefelt eläkkeelle jäätyään luopui Tekniikan museon säätöjohtajan tehtävistä jääden kuitenkin säätöjohtajaksi valittiin toinen ansioitunut insinööri, Metalliteollisuusyhdistyksen aiempi puheenjohtaja, diplomi-insinööri Ingvar Blomqvist. Hän oli Järnefeltin tapaan varsin kokenut koneinsinööri ja läpikäynyt A. Ahlströmin Karhulan metalliteollisuudessa eri vakanssit työpajainsinööristä osastopäälliköksi, yli-insinööriksi ja tehtaan johtajaksi sekä myöhemmin Fiskars-yhtymän toimitusjohtajaksi, mistä toimesta hän oli hiljan siirtynyt eläkkeelle.

Museon rakentaminen pääosin talukoovoimin jatkui intensiivisesti. Valmisteilla olivat mm. sähköosasto ja myllyosasto. Museohallituksen puheenjohtaja Eino Kajaste lähimpänä tukenaan Jaarli Jauhiainen ja museon toiminnanjohtaja Malmari kantoivat huolen museon liikkeellelähtövaikeuksista. Kajaste tuli museolle varhain aamulla, seurasi käynnistämiensä talukooryhmien työtä innostaen ja rohkaisten, soitti henkilöille, joiden apua tarvittiin, suunnitteli ja järjesteli. Kaiken hän teki itselleen ominaisella leppoisalla ja vaatimattomalla tavalla ystäviensä muodostaman talukooväen piirissä. Edustamisen — kuten erikois-

näyttelyiden avaamisen ja vastaavat — hän jätti muille.

Museon alituisen vaikea rahatilanne johti siihen, että toiminnanjohtajan palkkaamisesta oli vuonna 1972 toistaiseksi luovuttava, ja vasta seuraavan vuoden lopulla saatettiin jälleen ottaa palvelukseen uusi museonjohtaja, tosin aluksi vain osapäiväisesti. Vaikeutena oli nimenomaan käyttövarojen hankinta. Valtionapu oli al-

Kuva vesilaitososastosta.

kuvuosina vain nimellinen. Helsingin kaupungin merkittävä tuki taas kohdistui vanhojen rakennusten kuntoonsaattamiseen. Museon likviditeetti kulki kriisistä toiseen, ja usein vain Kajasteen ja Järnefeltin henkilökohtainen panos saattoi taata pienen henkilökunnan palkkojen maksun. Vuonna 1976 asetettiin erillinen raha- eli talousvaliokunta, johon kutsuttiin valtuuskunnan puheenjohtajiston, eli Blomqvistin ja minun lisäksi Risto Järnefelt ja Vaasan Höyrymyllyn toimitusjohtaja Pentti Riikkala. Monissa istunnoissa tämä ryhmä sitten aina löysi kuin löysikin keinot, millä taas selvittiin eteenpäin joitakin kuukausia. Uudeksi museonjohtajaksi valittu filosofian maisteri Pentti Markkanen oli museoaatteesta kovasti innostunut ja teki parhaansa museon hyväksi, erityisesti innostaen nuorisoa tekniseen puuhailuun museon parissa. Vuosien mittaan kävi kuitenkin ilmeiseksi, ettei hän lainkaan pystynyt pönkittämään oksaa, jolla istui, vaan pikemminkin sahasi sitä poikki. Kun hän ei huolehtinut varojen hankinnan edellytyksistä, jouduttiin vähitellen tilanteeseen, jossa museon kehittyminen alkoi tyrehtyä.

Toistaiseksi museota kuitenkin vietiin eteenpäin koko ajan. Kajastetta ja tietysti meitä muitakin ilahdutti erityisesti nyt jo yli 100 vuotta vanhaan,

Koululaisryhmä tutustumassa Tekniikan Museon myllyosastoon alkuperäisessä v. 1882 rakennetussa myllyrakennuksessa. Valok. Lauri Luukkanen.

kosken länsirannalla sijaitsevaan entiseen myllyrakennukseen löytynyt alkuperäisen kaltainen myllykoneisto, joka asennettiin paikoilleen Vaasan Höyrymyllyn toimesta muiden sinne saatujen vanhojen myllykoneistojen ja -laitteiden ohessa. Tämä myllyosasto vihittiin keväällä 1974. Samanaikaisesti olivat valmisteilla C-halliin tuleva sähkötekniikan osasto ja ehkä kaikkein lähinnä Kajasteen sydäntä ollut osasto, nimittäin kaupungin vesilaitoksen oma näyttely, joka sijoitettiin vanhaan vesipumppurakennukseen. Helsingin kaupungin vesilaitoksen 100-vuotisjuhlavuonna keväällä 1976 saatettiinkin avata laitoksen juhlanäyttely. Valitettavasti on todettava sekä myllyosaston että vesilaitososaston menneinä vuosina tulleen täydellistä saneerausta ja korjausta vaati-vaan kuntoon.

Museon alkuvuosien vaatimattomia julkaisuja olivat vuosikertomukset, joissa tapahtumaselostusten ja tiliselvitysten lisäksi oli muutamia tekniikan historiaa koskevia artikkeleita, sekä nuo museolla painetut lehtiset, Tekniikan Museon Sanomat. Artikkelit olivat seurausta vuonna 1974 aloitetuista, kuukausittain museon luentosalissa pidetyistä tekniikan historian esitelmistä. Yhden sellaisen piti pyynnöstäni työtoverini insinööri Allan Degerman aiheesta Sokerin tulo Suomeen ja

mm. se julkaistiin vuoden 1975 vuosikertomuksen yhteydessä. Luentosalia rakennettiin B-halliin ja siihen saatiin lahjoituksena elokuvateatteri Maximin tuolirivit, jotka huonokuntoisina oli teatterisaneerauksen yhteydessä poistettu käytöstä. Museolle niiden täytyi kelvata, ja siellä ne ovat yhä vielä, joskin jo pari kertaa kunnostettuina.

Tuossa luentosalissa pidettiin toukokuussa 1975 pieni juhlailaisuus Eino Kajasteen 70-vuotispäivän kunniaksi. Salin seinälle kiinnitettiin kuparilaatta, josta on luettavissa: »Vuonna 1975 toukokuun 15. päivänä, kun Eino Kajaste täytti 70 vuotta, on Tekniikan Museon Säätiö kiinnittänyt tämän laatan kiitoksena hänen suorittamastaan työstä museon hyväksi». Laatan paljasti Ingvar Blomqvist ja myös minä käytin puheenvuoron Suomen teknillisen seuran puolesta.

Kun sähköosasto sitten oli saatu valmiiksi, oltiin lopulta niin pitkällä, että syksyllä 1976 saatettiin viettää museon juhlallisia vihkiäisiä. Lainaan tähän kohtia museon toimintakertomuksessa olleesta tämän 14. 10. pidetyn tilaisuuden selostuksesta:

»Aurinkoisen sään vallitessa vietettiin juhlallisuudet arvovaltaisen kutsuvierasjoukon ollessa läsnä. Museon B-halliin oli kokoontunut noin 300 vierasta. Alkufanfaarin puhalsivat polii-

sien torvisoittokunnan edustajat parvekkeelta. Tervehdyspuheen piti Tekniikan Museon Säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja DI Ingvar Blomqvist. Hän kertoi museon perustamisvaiheista ja valmisteluista, joita oli tehty aina vuosisadan alkuvuosista lähtien. Vuorineuvos Erkki Partanen piti sitten puheen Suomen vanhalle teollisuudelle. Siinä hän erikoisesti toi esille sen ratkaisevan merkityksen, mikä yksityisillä aloitteentekijöillä ja teollisuusmiehillä on maassamme ollut teollisuuden syntyvaiheissa. Hän esitti myös esimerkkejä siitä, miten suuri vaikutus teollisuuslaitoksen ilmestymisellä on ollut ko. paikkakunnan kehitykselle. Näiden teollisuuslaitosten vanhoista koneista pitäisi saada pelastetuksi edes osa Tekniikan Museoon, ennenkuin ne lopullisesti katoavat.

Toimitusjohtaja Kettunen luovutti tämän jälkeen huomattavan rahalahjoituksen Metalliteollisuudenharjoittajain Liiton puolesta Tekniikan Museon konepajaosastolle. Tukholman Tekniska Museetin lahjan toi intendentti Gunnar Pipping ja Norsk Teknisk Museum lahjan luovutti talousjohtaja Georg Sverdrup.

Museon vihkimisen toimitti sitten Helsingin kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Pentti Poukka painamalla käsipainokoneella omakätisesti Tekniikan Museon Sanomat n:o 7. Lopufanfaarin kajahdettua saivat kutsuvieraat tutustua museoon. Samanaikaisesti käynnistettiin toimivat koneet eri puolilla museota. Oppaina toimivat museon henkilökunnan lisäksi monet talkoomiehet, kukin omalla osastollaan.»

On helposti ymmärrettävissä, että tämän kirjoittaja, tuolloin jo kymmenen vuotta yhtämittäisesti Tekniikan museota omalla tahollaan rakentamassa ollut, tunsu sydämessään iloa. Eino Kajasteen tyytyväisyyttä lienee vaikea edes kuvitella. Mutta ponnistelu oli ottanut voimille. Vain runsas viikko vihkiäisten jälkeen meidät saavutti suruviesti. Eino Kajaste oli halvaantunut. Ansoitunut rakentaja oli saapunut tiellään kohdalle, jossa rakentaminen oli jätettävä. (Jatkuu).